

گونه های *Eutypella citricola* و *Eutypella vitis* همراه با بیماری های شاخه و تنه برخی از درختان جنگلی در استان گیلان (ایران)

محمد کاظم زاده چکوسری*^۱، حمید محمدی^۱ و سید اکبر خداپرست^۲

۱- گروه گیاهپزشکی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان.

۲- گروه گیاهپزشکی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه گیلان، رشت.

خلاصه

در طول سال های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴ بررسی های متعددی در نواحی جنگلی استان گیلان با هدف جداسازی و شناسایی قارچ های بیمارگر شاخه و تنه درختان جنگلی انجام گردید. در طول این تحقیق ۲۲ جدایه قارچی مربوط به خانواده *Diatrypaceae* از برخی درختان شامل انجیلی (سه جدایه)، توسکا (پنج جدایه)، بلوط (سه جدایه)، انار (دو جدایه) و بقایای چوبی (نه جدایه) به دست آمد. جدایه های بدست آمده بر اساس ویژگی های ریخت شناختی و آنالیز فیلوژنتیکی ناحیه ITS مورد شناسایی قرار گرفتند. ترادف های جدایه های مورد نظر با ترادف های گرفته شده از بانک ژن و یا جدایه هایی از *Diatrypaceae* که اخیرا در مقالات به چاپ رسیده بودند مقایسه و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. بر اساس داده های بدست آمده از مطالعات ریخت شناختی و مولکولی جدایه های بدست آمده از درختان انجیلی و توسکا به عنوان *Eutypella vitis* شناسایی شدند در حالیکه جدایه های بدست آمده از بقایای چوبی درختان بلوط گونه *Eutypella citricola* شناسایی گردیدند. در این مطالعه دو جدایه که از درختان انار جداسازی شده بودند با گونه *E. vitis* هومولوژی کمی داشتند که در این مرحله از تحقیق تنها به عنوان *Eutypella* sp. در نظر گرفته شدند. مطالعه حاضر اولین گزارش از گونه *E. vitis* بر روی درختان انجیلی و توسکا و همچنین اولین گزارش از *E. citricola* بر روی بلوط در دنیا می باشد.

کلمات کلیدی: استان گیلان، بیمارگر های شاخه و تنه، درختان جنگلی، *Diatrypaceae*، ITS

مقدمه

درختان جنگلی نیز مانند درختان میوه و سایر محصولات کشاورزی مورد تهاجم انواع عوامل بیمارگر و بویژه عوامل بیماری زای قارچی قرار داشته و با توجه به فراهم بودن شرایط مناسب همه ساله خسارت چشمگیری از ناحیه این عوامل به درختان جنگل وارد می شود. بنابراین شناخت و پراکنش این عوامل بیماریزا از اهمیت زیادی برخوردار بوده و در ارائه راه کارهای کنترل مؤثر می باشد. اگرچه بیماری های درختان جنگلی با علائم متنوع از قبیل شانکرهای وسیع روی شاخه، تنه و پوست، خشکیدگی شاخه و سر شاخه ها، زردی، زوال و حتی مرگ درختان در سطح وسیعی از مناطق جنگلی استان گیلان مشاهده می شود اما اطلاعات محدودی در ارتباط با عوامل قارچی بیمارگر درختان جنگلی در ایران وجود دارد. مطالعات انجام شده نشان می دهد که گروه های مختلفی از قارچ ها شامل بازیدیومیست ها، آسکومیست ها و همچنین قارچهای هیفومیست به عنوان عوامل بیمارگر و در عین حال خسارتزا در پوشش گیاهان جنگلی مطرح می باشند. از آنجایی که ارائه یک برنامه مدیریتی کامل جهت مطالعه و کنترل بیماری های گیاهی نیازمند شناسایی عوامل بیمارگر و تعیین اهمیت بیماری های موجود می باشد بنابراین بررسی و شناسایی این گونه عوامل بیماریزا به عنوان یک ضرورت احساس می شود.